

Fyzika 1.ročník

- Druhy mechanických pohybů
- Volný pád
- Rovnoměrný pohyb po kružnici
- Vektorové sčítání rychlostí

Druhy mech. pohybů

- Druhy mechanických pohybů

Podle tvaru trajektorie

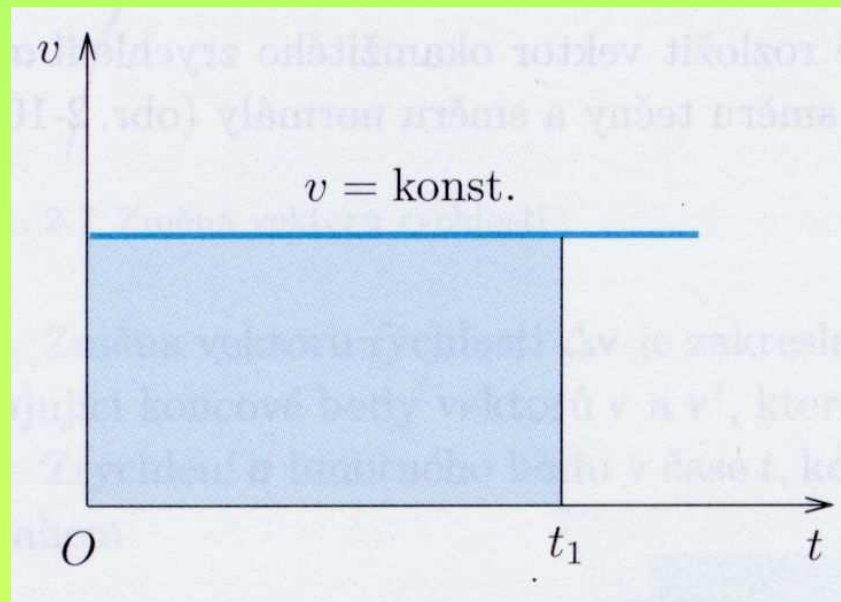
- přímočaré
- křivočaré

- Podle časové změny velikosti rychlosti

- rovnoměrné
- nerovnoměrné
  - zrychlené
  - zpomalené

Rovnoměrně přímočarý

- Velikost ani směr rychlosti se na celé trajektorii nemění $\vec{v} = \overrightarrow{\text{konst}}$
- Graf závislosti rychlosti na času

Rovnoměrně přímočarý

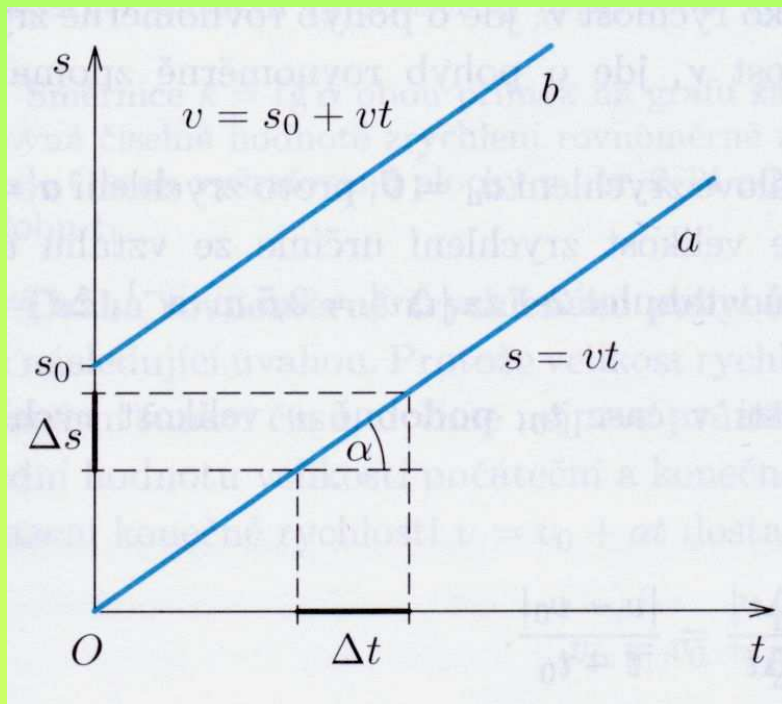
- Je-li s_0 dráha, kterou urazil hm. bod za dobu t_0 , a s dráha, kterou urazil za dobu t

$$v = \frac{\Delta s}{\Delta t} \equiv \frac{s - s_0}{t - t_0}$$

- V čase $t_0 = 0$ je i dráha $s_0 = 0$ a $s = vt$
- Dráha rovnoměrného pohybu je přímo úměrná času

Rovnoměrně přímočarý

- Má-li v čase $t_0 = 0$ (začneme měření) hm. bod již uraženu určitou nenulovou dráhu s_0 , pak

$$s = s_0 + vt$$

Rovnom. zrychlený

- Velikost okamžité rychlosti se zvětšuje (zmenšuje) za stejné časové intervaly o stejnou hodnotu a platí

$$\Delta \vec{v} = \overrightarrow{\text{konst}} \quad \vec{a} = \overrightarrow{\text{konst}}$$

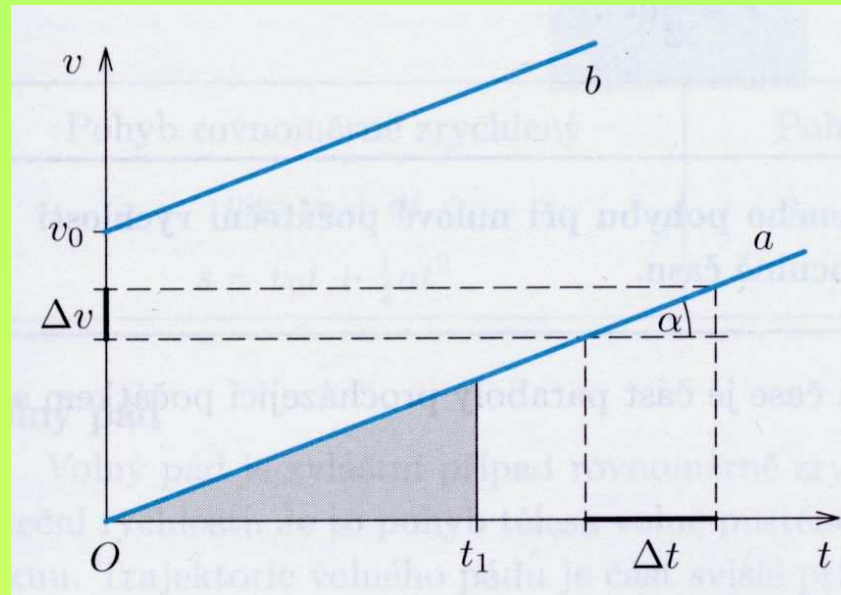
- Je-li v_0 velikost rychlosti v čase t_0 , podobně v velikost rychlosti v čase t pak velikost zrychlení

$$a = \frac{|\Delta v|}{\Delta t} \equiv \frac{|v - v_0|}{t - t_0}$$

Rovnom. zrychlený

- Jestliže v čase $t_0 = 0$ je počáteční rychlost $v_0 = 0$, pak velikost zrychlení je $a = \frac{v}{t}$. Pak platí

$$v = at$$

Rovnom. zrychlený

- Pokud se v čase $t_0 = 0$ hm. bod již pohybuje určitou nenulovou rychlostí v_0 , pak platí

$$v = v_0 + at$$

- Velikost rychlosti rovnoměrně zrychleného pohybu je lineární funkcí času

Rovnom. zrychlený

- Dráha rovnoměrně zrychleného pohybu při nulové počáteční rychlosti

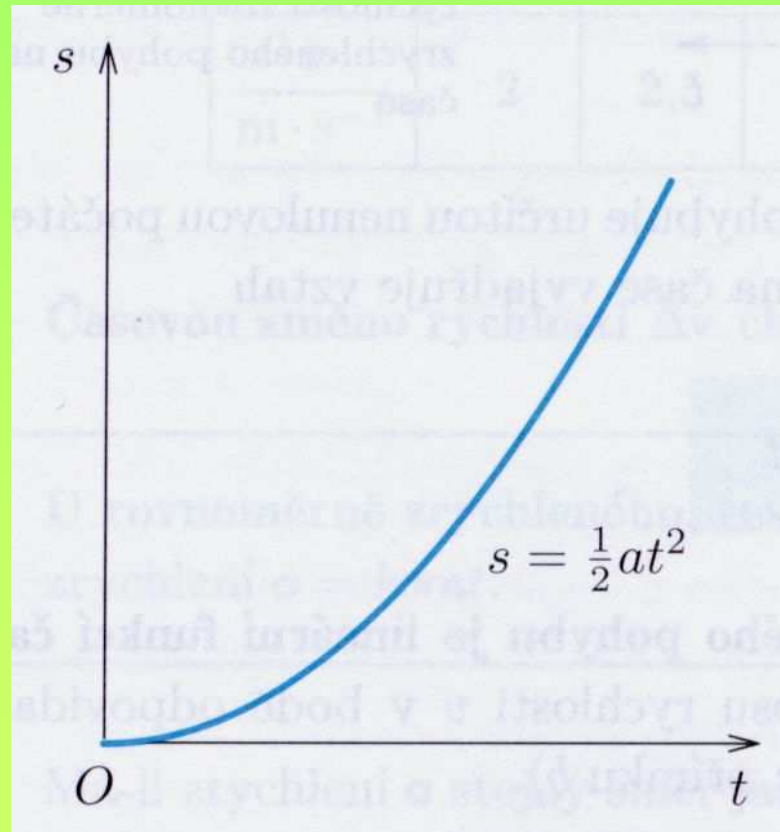
$$s = \frac{1}{2} at^2$$

- Při nenulové počáteční rychlosti

$$s = s_0 + \frac{1}{2} at^2 \quad s_0 = v_0 t$$

Rovnom. zrychlený

- Graf závislosti dráhy rovnoměrně zrychleného pohybu na čase

Rovnom. zpomalený

- Pro rovnoměrně zpomalený pohyb platí, že zrychlení $\vec{a}$ má opačný směr než počáteční rychlost v_0

$$v = v_0 - at$$

$$s = s_0 - \frac{1}{2}at^2$$

Volný pád

- Volný pád je zvláštním případem rovnoměrně zrychleného pohybu s nulovou počáteční rychlostí
- Zrychlení volného pádu nazýváme tíhovým zrychlením $\vec{g}$

$$v = gt \qquad s = \frac{1}{2} gt^2$$

- Velikost tíhového zrychlení je

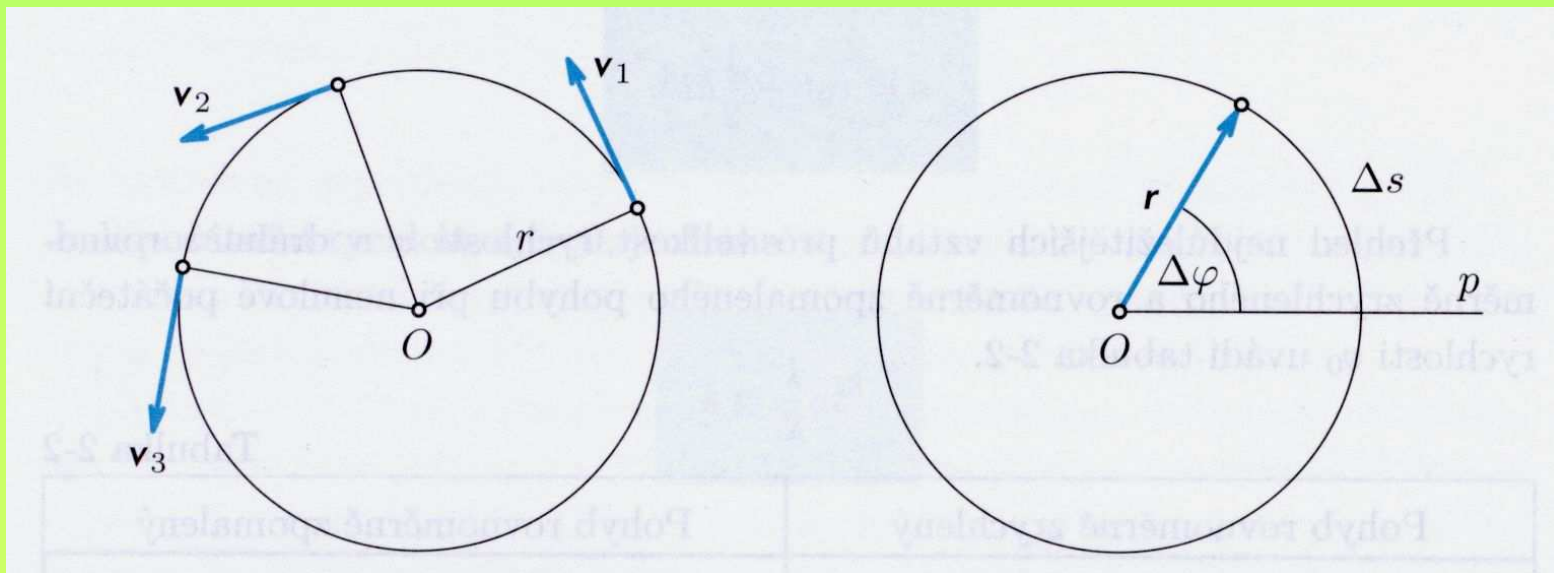
$$g = 9,80665 \text{ m} \cdot \text{s}^{-2}$$

Rov. pohyb po kružnici

- Jedná se o nejjednodušší křivočarý pohyb
- Trajektorií pohybu hm. bodu je kružnice
- Během pohybu se
velikost rychlosti nemění
mění se ale směr rychlosti

Rov. pohyb po kružnici

- V každém bodě trajektorie má rychlost $\vec{v}$ (obvodová rychlost) směr tečny ke kružnici
- K popisu pohybu volíme střed vztažné soustavy ve středu kružnice

Rov. pohyb po kružnici

- Hmotný bod urazí za dobu Δt dráhu Δs , pak polohový vektor $\vec{r}$ opíše úhel $\Delta\varphi$
- Pro Δs platí $\Delta s = \Delta\varphi r$
- Velikost rychlosti $v = \frac{\Delta s}{\Delta t}$, dosadím

$$v = r \frac{\Delta\varphi}{\Delta t}$$

Rov. pohyb po kružnici

- Pro podíl $\frac{\Delta\varphi}{\Delta t}$ zavedeme novou fyz.

veličinu úhlová rychlost $\vec{\omega}$

$$\vec{\omega} = \frac{\Delta\varphi}{\Delta t}$$

- Jedná se o vektorovou veličinu s

jednotkou $\text{rad} \cdot \text{s}^{-1}$

Rov. pohyb po kružnici

- Hm. bod koná pohyb periodický
- $\varphi = 2\pi \text{ rad}$ za dobu T
- T se nazývá oběžná doba nebo perioda pohybu
- Počet oběhů hm. bodu se nazývá frekvence f ,
- jednotka je $s^{-1} = \text{Hz}$ neboli hertz

Rov. pohyb po kružnici

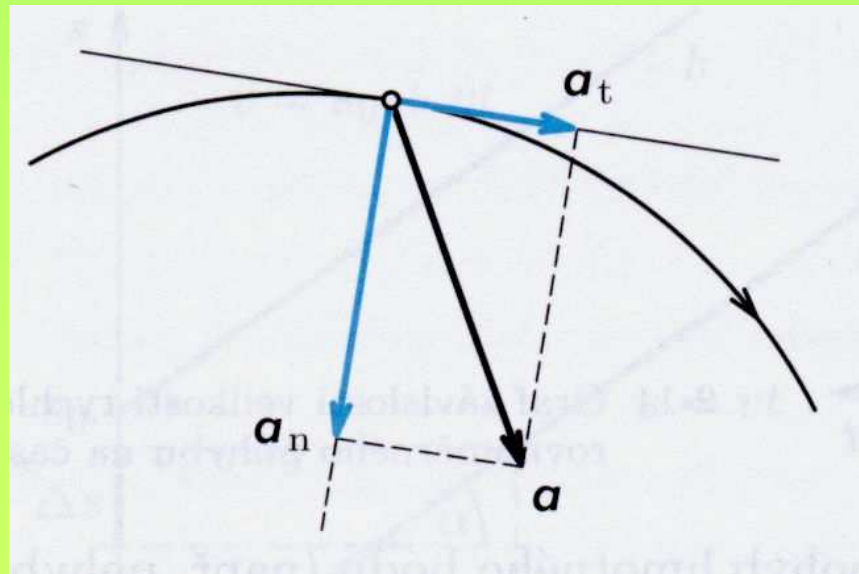
- Vztah mezi f a T je $f = \frac{1}{T}$
- Platí $\omega = \frac{\Delta\varphi}{\Delta t}$, lze tedy napsat
- $\omega = \frac{2\pi}{T} \equiv 2\pi f$ $\Delta\varphi = 2\pi \text{ rad}$ a $\Delta t = T$

Rov. pohyb po kružnici

- Jelikož se směr rychlosti v každém okamžiku mění, musí existovat nenulové zrychlení hm. bodu
- Jedná se o zrychlení normálové $\vec{a}_n$
- Je to složka celkového zrychlení hm. bodu
- $\vec{a} = \vec{a}_n + \vec{a}_t$ kde $\vec{a}_t$ je tečné zrychlení

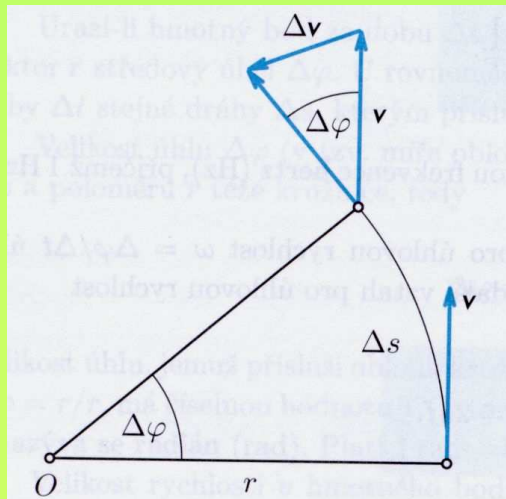
Rov. pohyb po kružnici

- Velikost tečného zrychlení a_t vyjadřuje změnu velikosti rychlosti
- Velikost normálového zrychlení a_n vyjadřuje změnu směru rychlosti

Rov. pohyb po kružnici

- Zde platí, že změna velikosti rychlosti je rovna nule a proto $a_t = 0$
- Normálové zrychlení $\vec{a}_n$ směřuje do středu kružnice a je kolmé k vektoru okamžité rychlosti $\vec{v}$

Rov. pohyb po kružnici

- Normálové zrychlení nazýváme zrychlením dostředivým $\vec{a}_d = \vec{a}_n$
- Celkové zrychlení je $\vec{a} = \vec{a}_d$
- Pro velikost dostředivého zrychlení platí

$$a_d = \frac{v^2}{r} \quad \text{nebo} \quad a_d = \omega^2 r$$

Vekt. sčítání rychl.

- Sčítání můžeme provést geometricky
- Nebo vektorovou algebrou
- Výsledkem sečtení je jeden konečný vektor

